

Sygn. akt I PK 122/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z powództwa M. S.
przeciwko Zarządowi Budynków Komunalnych w K.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 17 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 28 listopada 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego
Sądowi Okręgowemu w K.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił powództwo M. S.
przeciwko Zarządowi Budynków Komunalnych w K. o przywrócenie do pracy.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona przez Zarząd Budynków Komunalnych w K. w charakterze radcy prawnego. 27 kwietnia 2011 r. strona pozwana wypowiedziała powódce umowę o pracę, wskazując następujące przyczyny wypowiedzenia. W sprawie z powództwa W. P.-P. o zobowiązanie Gminy Miejskiej K. do złożenia rachunku z zarządu nieruchomością usytuowaną przy ul. K. 34 w K. powódka działając jako pełnomocnik Gminy Miejskiej K., bez konsultacji z mocodawcą, wydała W. P.-P. dokumenty dotyczące zarządu nieruchomością, czym w zasadzie spełniła żądanie pozwu. W sprawie z powództwa Gminy Miejskiej K. przeciwko U. M. o eksmisję powódka odmówiła sporządzenia apelacji, wskazując, że w jej ocenie apelacja nie zostanie uwzględniona. Doszło do sporu w tej sprawie z przełożoną A. W. i dopiero na jej wyraźne i kategoryczne polecenie powódka apelację sporządziła, z tym, że znaczną część uzasadnienia apelacji sporządzili pracownicy referatu lokali użytkowych. Powyższa apelacja spowodowała zmianę zaskarżonego wyroku. Powódka wbrew zapisom regulaminu pracy nie dokonywała wpisów w książce wyjść służbowych, mimo tego, że zobowiązany był do tego każdy z pracowników. Ponadto ilość pobieranych przez powódkę biletów MPK nie zgadzała się z ewidencją wyjść służbowych. Jadąc do Sądu na rozprawę, powódka pobierała np. 10 biletów MPK.

Powódka zaskarżyła wyrok apelacją w całości. Zarzucono między innymi naruszenie art. 379 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 460 k.p.c. w zw. z art. 7 pkt 4 i art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych, co spowodowało nieważność postępowania. Pełnomocnik strony pozwanej miał być bowiem nienależycie umocowany. Powódka zatrudniona była przez pozwaną jednostkę samorządową – Zarząd Budynków Komunalnych w K. i stojącego na jej czele kierownika jednostki, a nie przez Gminę Miejską K. ani też nie przez Urząd Miasta K. Pełnomocnictwo natomiast zostało udzielone przez A. W. na podstawie pełnomocnictwa do składania oświadczeń woli w imieniu Gminy Miejskiej K. i Skarbu Państwa w zakresie działania kierowanej jednostki, zaciągania zobowiązań w imieniu Gminy Miejskiej K. i Skarbu Państwa w ramach planu finansowego jednostki i reprezentowania Gminy Miejskiej K. i Skarbu Państwa przed sądami, organami administracji publicznej, organami egzekucyjnymi, we wszystkich

postępowaniach sądowych, administracyjnych i egzekucyjnych związanych z działalnością jednostki udzielonego przez Prezydenta Miasta K. na podstawie art. 47 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym.

Zarzucono także naruszenie art. 45 § 1 k.p. oraz art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych przez uznanie, że w okolicznościach sprawy wypowiedzenie powódce umowy o pracę było uzasadnione.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 28 listopada 2013 r. apelację oddalił. W uzasadnieniu podniesiono między innymi, że pozwany Zarząd Budynków Komunalnych w K. to jednostka organizacyjna będąca pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p., która posiada z mocy art. 459 k.p.c. i art. 460 § 1 k.p.c., określoną w art. 64 § 1¹ k.p.c. zdolność sądową oraz procesową w sprawach z zakresu prawa pracy. Zgodnie z art. 67 § 1 k.p.c. i art. 86 k.p.c., jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 64 § 1¹ k.p.c., jako strony procesu, reprezentuje przed sądem organ albo osoba uprawniona do działania w ich imieniu albo pełnomocnik.

Z treści zarzutów apelacji i dokumentów załączonych do odpowiedzi na apelację wynika, że organem pozwanego pracodawcy jest dyrektor oraz że funkcję tę, przez cały czas trwania procesu w sprawie, pełni K. Z. Przez cały czas trwania postępowania w pierwszej instancji pełnomocnikiem procesowym strony pozwanej był adwokat J. P. Do odpowiedzi na apelację dołączone zostało m. in. pełnomocnictwo procesowe udzielone przez Dyrektora ZBK – K. Z. adwokatowi J. P. oraz oświadczenie dyrektora o zatwierdzeniu wszystkich czynności procesowych dokonanych w tej sprawie przez adwokata J. P. w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

Zgodnie ze stanowiskiem judykatury, wyrażonym m. in. w uchwałach Sądu Najwyższego z 20 grudnia 1968 r., III CZP 93/68, OSNC 1969/7-8/129, z 18 września 1992 r., III CZP 112/92, OSNC 1993/5/75, z 28 lipca 2004 r., III CZP 32/04, OSNC 2006/1/2, z 23 stycznia 2009 r., III CZP 118/08, OSNC 2009/6/76, z 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008/12/133, potwierdzenie przez stronę czynności dokonanych przez osobę, która może być pełnomocnikiem procesowym, dokonane na każdym etapie postępowania, aż do uprawomocnienia się orzeczenia, wyklucza nieważność postępowania z powodu nienależytego umocowania pełnomocnika (art. 379 pkt 2 k.p.c.).

W dalszej części uzasadnienia podkreślono, że podstawą decyzji o rozwiązaniu umowy z powódką były w istocie szczegółowo opisane zdarzenia, których przebieg i skutki doprowadziły pracodawcę do oceny, że powódka wykonywała swoje obowiązki pracownicze, związane z funkcjonującym w strukturze organizacyjnej pozwanego ZBK stanowiskiem radcy prawnego, niestaranie, nienależycie lub niewłaściwie, czego konsekwencją była utrata przez pracodawcę zaufania do powódki.

W oświadczeniu pracodawcy nie ma przy tym mowy o niewykonaniu przez powódkę jakiegokolwiek obowiązku pełnomocnika procesowego w sposób sprzeczny z wymogami stawianymi radcom prawnym w ustawie o radcach prawnych. Wypowiedzenie jest konsekwencją oceny, że sposób wykonywania przez powódkę obowiązków pracowniczych naruszał art. 100 § 1 k.p.

Istota sporu nie wymagała dokonywania sugerowanej w zarzutach powódki, analizy akt spraw sądowych, do jakich nawiązano w opisie przyczyn wypowiedzenia, dlatego, że wypowiedzenie nie kwestionowało ani zgodności z prawem lub prawidłowości decyzji powódki jako pełnomocnika procesowego lub prawa powódki (radcy prawnego) do opracowywania i prezentowania samodzielnie przygotowanych przez nią opinii prawnych, ale było wyrazem braku akceptacji dla zachowań powódki jako pracownika. Pozwany pracodawca nie zarzucił powódce nieprofesjonalnego lub sprzecznego z prawem działania, ani że uchybiła ona obowiązkom pełnomocnika procesowego, w trakcie posiedzeń sądu lub przy realizacji jakiegokolwiek czynności procesowej, ale przypisał powódce samowolne, czyli dokonane bez konsultacji z przełożonymi i bez powiadomienia pracodawcy, podjęcie decyzji o wydaniu osobie, z którą reprezentowana przez pracodawcę Gmina pozostawała w sporze sądowym, dokumentów, których wydanie stanowiło przedmiot sporu, przy jednoczesnym pozyskaniu przez powódkę tych dokumentów od pracowników innych jednostek organizacyjnych, z powołaniem się na nieistniejące zarządzenie sądu, co spowodowało, że pracodawca utracił do powódki zaufanie.

Następnie Sąd Okręgowy podniósł, że decyzja procesowa Sądu pierwszej instancji o pominięciu dowodu ze sprawozdania Wizytatorów z Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. była właściwa. Opinia ze sprawozdania jest wedle zgodnie

z ustawą z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych istotna i wymagana w okolicznościach opisanych w art. 19 tej ustawy, ale nawet wówczas nie jest środkiem dowodowym istnienia lub braku istnienia przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę i nie musi brana pod uwagę przez sąd rozpoznający spór o roszczenia radcy prawnego związane z wypowiedzeniem umowy o pracę dokonanym z przyczyn innych niż wskazane w art 19 ustawy o radcach prawnych. W takim sporze sądowym sprawozdanie ma jedynie walor dokumentu. W sprawie sprawozdanie słusznie ocenione została jako środek dowodowy nieprzydatny i mógł zostać pominięty, zgodnie z art. 217 § 3 k.p.c.

Od powyższego wyroku skargę kasacyjną złożyła powódka. Zarzucono naruszenie: 1) art. 19 ustawy o radcach prawnych oraz art. 100 § 1 k.p., 2) art. 45 § 1 k.p. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy o radcach prawnych przez uznanie, że w okolicznościach niniejszej sprawy wypowiedzenie powódce umowy o pracę było uzasadnione, 3) art. 379 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 460 k.p.c. w zw. z art. 7 pkt 4 i art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych przez jego niezastosowanie, co spowodowało nieważność postępowania. Pełnomocnik strony pozwanej miał być nienależycie umocowany, 4) art. 212 § 1 k.p.c. przez brak dążenia Sądu do wyjaśnienia na rozprawie istotnych okoliczności dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych roszczeń.

Wniesiono o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. z 28 listopada 2013 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Niektóre z zarzutów skargi kasacyjnej okazały się mieć uzasadnione podstawy.

W pierwszej kolejności należało ocenić zarzut dotyczący nieważności postępowania z powodu nienależytego umocowania pełnomocnika strony pozwanej.

Zarzut powyższy okazał się niezasadny. Po pierwsze zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym zarzut

nieważności postępowania może dotyczyć bezpośrednio tylko postępowania przed sądem drugiej instancji (np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., IV CSK 494/13, czy z dnia 7 czerwca 2013 r., II CSK 720/12). Możliwe jest natomiast pośrednie badanie tej kwestii, jeżeli skarżący zarzuci w ramach drugiej podstawy kasacyjnej naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 334/12). Ponadto zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji stanowić może uzasadnioną podstawę skargi tylko wtedy, gdy miała istotny wpływ na wynik w sprawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2012 r., V CSK 384/11).

Mając na uwadze okoliczności sprawy nie było konieczne szczegółowe rozwijanie powyższego wątku. Bowiem niezależnie od oceny prawidłowości umocowania pełnomocnika strony pozwanej w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji do odpowiedzi na apelację dołączono pełnomocnictwo udzielone przez organ reprezentujący pracodawcę oraz oświadczenie o zatwierdzeniu wszystkich czynności jako pełnomocnika procesowego przed sądem pierwszej instancji. Okoliczność ta, zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego, wyklucza nieważność postępowania z powodu nienależytego umocowania pełnomocnika.

Zasadne okazały się natomiast zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego związane z oceną zasadności przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę.

Sąd Okręgowy stwierdza bowiem, iż powódka wykonywała swoje obowiązki radcy prawnego „niestarannie, nienależycie lub niewłaściwie, czego konsekwencją była utrata zaufania, jako do osoby zajmującej to stanowisko”. Sąd Okręgowy powinien więc wyraźnie wskazać jakie obowiązki radcy prawnego zostały naruszone i w jaki sposób. Jednak w dalszej kolejności Sąd drugiej instancji stwierdza, że chodzi o naruszenie obowiązku „opisanego w art. 100 § 1 k.p.” ciążącego na każdym pracowniku. Ostatecznie Sąd ten przyjmuje, że naruszenie obowiązków nie miało związku z wykonywaniem obowiązków radcy prawnego, ale miało miejsce przy okazji wykonywania obowiązków pracowniczych. W innym miejscu uzasadnienia Sąd Okręgowy odnosi się jednak do wykonywania

obowiązków radcowskich przez powódkę. W zakończeniu rozważań uzasadnienia wspomniano zaś o nieodnotowaniu wyjść i biletach MPK.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika jednoznacznie jakie przyczyny wypowiedzenia zostały uznane za uzasadnione. W szczególności wyraźnego rozstrzygnięcia wymaga to, czy wśród tych przyczyn znajdują się naruszenia obowiązków związanych z wykonywaniem obowiązków radcy prawnego. Należy przy tym pamiętać, że zasięgnięcie opinii samorządu radcowskiego dotyczy jedynie sytuacji, gdy wypowiedzenie ma dotyczyć naruszenia obowiązków wynikających z ustawy o radcach prawnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., I PKN 3/99, OSNP 1999, nr 6, poz. 200). Jednak pracodawca opinii tej zasięgnął.

Także w przypadku, gdy uzasadnioną przyczyną wypowiedzenia byłaby utrata zaufania spowodowana naruszeniem „zwykłych” obowiązków pracowniczych, konieczne jest wskazanie konkretnej i rzeczywistej przyczyny oraz obiektywnych i racjonalnych przesłanek utraty zaufania, które wykluczają subiektywne i arbitralne oceny pracodawcy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1997 r., I PKN 385/97, OSNP 1998 nr 18, poz. 538).

Tak więc pomimo, że skarga kasacyjna nie była oczywiście uzasadniona konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie go do ponownego rozpoznania.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji wyroku.